

آشنایی بامقوله بازتوانی در زمان بلایای طبیعی و انسان ساخت برخاستن از میان خاکستر

اهداف آموزشی

امید است خوانندگان محترم پس از مطالعه مقاله:

- بلایای طبیعی و انسان ساخت را تعریف کنند.
- ویژگی‌های باز توانی را بیان کنند.
- نقش باز توانی در زمان بروز بلایای طبیعی و انسان ساخت را شرح دهند.

رؤیا حقیقت بروجنی

کارشناس سلامت روان
دانشگاه علوم پزشکی
چهارمحال و بختیاری

مسلم نجفیان بروجنی

کارشناس سلامت روان
دانشگاه علوم پزشکی
چهارمحال و بختیاری

رضا بادپروا سیوکی

کارشناس سلامت روان
دانشگاه علوم پزشکی
چهارمحال و بختیاری

واکنش‌های مختلفی از خود نشان دهند. در مراحل اولیه واکنش‌هایی چون ترس و وحشت و میخکوب شدن و در مراحل بعدی تمایل به کارهای قهرمانانه و همچنین دست زدن به فداکاری در بیرون آوردن اجساد یا نجات بازماندگان از جمله واکنش‌هایی هستند که می‌توانند مانع کمک رسانی توسط نیروهای امدادگر شوند. بعد از رسیدن نیروهای کمکی امکان دارد افراد حادثه دیده به کلی غم خود را فراموش کرده و بسیار امیدوارانه به مساله نگاه کنند اما بعد از گذشت ۲ تا ۳ ماه با واقعیت‌ها و فقدان‌های پیش آمده مواجه می‌شوند و بعد از گذشت ۶ ماه تا یک سال به بازسازی روانی می‌رسند. عدم رسیدن کامل به این مرحله منجر به باقی ماندن علایم و واکنش‌های روانی افسردگی و اضطراب می‌شود. اهمیت نقش بهروزان و کارکنان بهداشتی در گذر از مراحل مختلف بلا و سانحه می‌تواند مورد توجه قرار گیرد.

ویژگی‌های باز توانی

اثر بخشی: توان بخشی در ارتقای اثربخش بودن یا دستیابی به نهایت سطح عملکرد در فرد.
توانمندسازی و تسهیل‌کنندگی: باز توانی فرآیندی انفعالی نیست. بلکه فرد را فعال می‌سازد تا با بهره‌گیری از توان و منابع موجود، در رفع نیازهای زندگی خود بکوشد.
حل مسأله: فرآیند باز توانی دارای این ویژگی است که

خبرهای روزانه به طور معمول حاوی داستان‌هایی درباره چگونگی وقوع یک سیل و زلزله یا طوفان در سراسر دنیا و مشکلات مردم در مواجهه با این حوادث است. در حقیقت بشر امروزی با وجود این خبرها همواره باید نگران وقوع سانحه یا بلایی باشد. بنابراین اگر وقوع بلایا را در زندگی انسان اجتناب‌ناپذیر بدانیم، بهترین کاری که می‌توان انجام داد شناخت راه‌های مواجهه درست با آن‌ها و تلاش برای باز توانی افرادی است که در این حوادث با مشکلات جسمانی و روانی مواجه شده‌اند.

بلایای طبیعی و انسان ساخت، ممکن است در هر زمان، جوامع مختلف را متأثر سازند به طوری که باعث مرگ، ناتوانی یا معلولیت و از بین رفتن منابع جامعه آسیب دیده می‌شوند. کشور ایران نیز، از نظر وقوع بلایای طبیعی به ویژه سیل و زلزله از جمله کشورهای بلاخیز دنیاست. سانحه یا بلا یک پدیده محیطی شدید و ناگهانی با ابعاد وسیع است که زندگی و عملکرد فرد و جامعه را مختل کرده و در جریان آن منطقه آسیب دیده، نیازمند کمک‌های خارج منطقه ای خواهد بود.

انواع بلایا

بلایای طبیعی: بلایای طبیعی سوانحی هستند که در نتیجه عمل نیروهای طبیعی به وجود آمده و انسان در ایجاد آن نقشی ندارد، مانند زلزله، سیل، سونامی، آتشفشان، طوفان و گردباد، سقوط بهمن، خشکسالی، گرم‌زدگی و آتش گرفتن جنگل‌ها.

بلایای انسان ساخت: سوانحی هستند که منشا وقوع آن‌ها به طور مستقیم یا غیرمستقیم در کنترل انسان است مانند جنگ، آتش سوزی، حوادث جاده‌ای و نشت مواد رادیواکتیو.

باز توانی شامل مجموعه اقداماتی است که برای بازگرداندن شرایط جسمی، روانی، اقتصادی اجتماعی آسیب دیدگان به حالت طبیعی به انجام می‌رسد. افراد در زمان مواجه شدن با انواع بلایا ممکن است

باز توانی شامل مجموعه اقداماتی است که برای بازگرداندن شرایط جسمی، روانی، اقتصادی اجتماعی آسیب دیدگان به حالت طبیعی به انجام می‌رسد.

قادر است مهارت‌های حل مشکل را افزایش داده و با ارتقای دانش و آموزش به فرد، او را در تصمیم‌گیری مؤثر یاری دهد. **کسب استقلال:** یکی از خصوصیت‌های بازتوانی، دستیابی فرد به استقلال، یعنی داشتن حق انتخاب چگونه زیستن بر اساس ظرفیت، ارزش‌ها و تمایلات فردی است.

بخشی از وظایف بهورز در ارتباط با بلایا به قبل از وقوع آن بر می‌گردد. در این زمینه می‌توان به مواردی چون افزایش آگاهی مردم در زمینه رعایت حریم رودخانه، مقاوم‌سازی ساختمان‌ها و... اشاره کرد. بخش دیگر وظایف و اقدام‌های بهورزان مربوط به هنگام وقوع بلایاست. اقدام‌هایی مانند پیگیری مشکلات بهداشتی اعم از مشکلات بهداشت روان، بهداشت مواد غذایی و بروز بیماری‌های واگیر دار از این جمله‌اند. بعد از وقوع بلایا نیز بهورزان وظایفی دارند که از جمله آن‌ها می‌توان به مواردی چون ادامه امداد رسانی و تهیه و ارسال گزارش به سطوح بالاتر و کنترل بهداشت محیط اشاره کرد.

نتیجه‌گیری

با توجه به نقش مؤثر بازتوانی در بلایای طبیعی و انسان ساخت انتظار می‌رود بازتوانی در ارتقای کیفیت زندگی افراد آسیب دیده در بلایا تأثیر مثبت داشته باشد و همچنین به لحاظ اینکه اهداف و انتظارات فرد به میزان زیادی تحت تأثیر وضعیت جسمی، روانی و روابط اجتماعی اوست، در نتیجه بازتوانی در این زمینه می‌کوشد تا شرایط فرد را بهبود ببخشد.

پیشنهادها

علاوه بر مداخلات بهداشتی در زمینه‌های متفاوت، بهداشت روان بهورزان و افراد در معرض حادثه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. به یاد داشته باشید برای حمایت روانی افراد نیازی نیست روان‌شناس باشید، اجازه صحبت و تخلیه احساسات را به افراد بدهید. افراد را از دیدن جنازه عزیزان و عزاداری دسته جمعی برای افراد فوت شده منع نکنید، اطلاع نادرست و امید واهی به افراد ندهید. مراقب سلامت جسمی و روانی خود نیز باشید. فراموش نکنید که کودکان و سالمندان افراد در معرض خطر هستند، پس در ارائه خدمات و کمک‌رسانی، این افراد را در اولویت قرار دهید.

منابع

- * سعید آصف زاده، احمد قدوسیان، تفکر انتقادی برای رابطن بهداشتی. قزوین: نشر حدیث امروز (۱۳۸۳).
- * محمد تقی باسیمی، فریبا شاه محمدی و همکاران، بهداشت روانی در جریان بلایای طبیعی، کتابچه آموزشی مدیران اجرایی (۱۳۷۸-۱۳۷۹).
- * کتابچه راهنمای مدیریت بحران دفتر منطقه‌ای یونیسیف خاورمیانه و شمال آفریقا- آتل دیگروف رونه استوولند، مرکز روانشناسی بحران نروژ
- * حمیدرضا خانکه و همکاران، مدیریت حوزه سلامت در بلایای طبیعی با تاکید بر توانبخشی (۱۳۸۶)
- * مصطفی محقق، ردوبکردهای نوین در مدیریت بحران و کاهش خطرپذیری بلایا (۱۳۹۱)
- * آموزش همگانی آشنایی با نکات ایمنی در حوادث و بلایای طبیعی، جمعیت هلال احمر استان گلستان
- * Ardalan A, Rajaie MH, Masoumi G, Azin A, Zonoobi V, Sarvar A, et al. 2012-2025 Roadmap of I.R. Iran's Health Disaster Management. Tehran: National Institute of Health Research, Academia DaEH;2011

به این موضوع امتیاز دهید (۱ تا ۱۰). کد موضوع ۱۰۶۲۶ پیامک ۳۰۰۰۷۲۷۳۱۰۰۱. نحوه امتیازدهی: امتیاز- شماره مقاله. مثال: اگر امتیاز شما ۸۰ باشد (۸۰-۱۰۶۲۶)